

Curs acadèmic: 2012 - 2013

Nom de l'assignatura: Dret de Família

Codi: 21005

Tipus d'assignatura: Troncal

Nombre de crèdits ECTS: 4

Nombre total d'hores de dedicació a l'assignatura: 100

Àrea de Coneixement: Dret civil (Departament de Dret)

Estudis: Grau en Dret

Curs: Tercer

Trimestre: Tercer

Tipus: Trimestral

Període: abril – juny

Professorat: Joan Egea Fernández / Josep Ferrer Riba / Albert Lamarca Marquès / Esther Farnós Amorós / Dolors Viñas Maestre

Grups: 4

Tutories: cita prèvia

Edifici on s'imparteix: Roger de Llúria

Índex

- I. Dades de l'assignatura**
- II. Presentació de l'assignatura**
- III. Prerequisits i orientacions prèvies**
- IV. Competències a desenvolupar**
 - 1. Competències específiques
 - 2. Competències generals o transversals
- V. Objectius d'aprenentatge**
- VI. Avaluació de l'aprenentatge**
- VII. Continguts**
- VIII. Metodologia d'aprenentatge**
 - 1. Tipologia
 - 2. Volum de treball
- IX. Referències bibliogràfiques**
- X. Recursos didàctics**

I. DADES DE L'ASSIGNATURA

Nom de l'assignatura: Dret de Família **Codi:** 21005

Tipus d'assignatura: Troncal

Nombre de crèdits ECTS: 4

Nombre total d'hores de dedicació a l'assignatura: 100 hores

Àrea de Coneixement: Dret civil (Departament de Dret)

Curs: 2012-13

Estudi: Grau en Dret

Curs: Tercer

Trimestre: Tercer

Llengua de docència:

Grup	
1	CATALÀ
2	CATALÀ
3	ANGLÈS
4	CATALÀ

Professor/s:

a) Professors coordinadors dels grups:

Grups 1, 2, 3 i 4	Joan Egea; Josep Ferrer; Albert Lamarca; Esther Farnós
--------------------------	--

b) Professorat de l'assignatura:

Grup 1	Grup	Albert Lamarca Marquès
	Subgrup 11	Albert Lamarca Marquès
	Subgrup 12	Albert Lamarca Marquès
	Subgrup 13	Albert Lamarca Marquès
	Subgrup 14	Albert Lamarca Marquès

Grup 2	Grup	Joan Egea Fernàndez
	Subgrup 21	Esther Farnós Amorós
	Subgrup 22	Esther Farnós Amorós
	Subgrup 23	Esther Farnós Amorós
	Subgrup 24	Esther Farnós Amorós

Grup 3	Grup	Josep Ferrer Riba
	Subgrup 31	Esther Farnós Amorós
	Subgrup 32	Josep Ferrer Riba
	Subgrup 33	Esther Farnós Amorós

Grup 4	Grup	Esther Farnós Amorós
	Subgrup 41	Dolors Viñas Maestre
	Subgrup 42	Dolors Viñas Maestre
	Subgrup 43	Dolors Viñas Maestre

II. PRESENTACIÓ DE L'ASSIGNATURA

Dret de Família és una assignatura troncal de tercer curs del Grau en Dret.

L'assignatura tracta del conjunt de regles que regulen les relacions personals i patrimonials entre les persones relacionades per vincles matrimonials, convivencials o de parentiu.

En exercici de les seves competències, el Parlament de Catalunya ha anat legislant en relació amb gran part de les matèries que són objecte de l'assignatura. La base de l'estudi serà el Llibre segon del CCCat, relatiu a la persona i la família, aprovat per Llei 25/2010, de 29 de juliol (DOGC núm. 5686, de 5 d'agost), i que entrà en vigor l'1 de gener de 2011. La normativa compta amb els antecedents del Codi de Família (Llei 9/1998, de 15 de juliol), la Llei d'Unions Estables de Parella (Llei 10/1998, de 15 de juliol) i la Llei sobre Situacions Convivencials d'Ajuda Mútua (Llei 19/1998, de 28 de desembre), entre d'altres a les quals farem referència durant el trimestre. Així mateix, sectorialment farem referència a dues Lleis especials aprovades pel Parlament de Catalunya de forma gairebé contemporània al Llibre segon del CCCat: la Llei 15/2009, de 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del dret privat (LMDP), que comprèn la mediació familiar i que ha vingut a substituir la derogada Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya; i la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA). En la resta de matèries se n'estudia la regulació en el Codi Civil espanyol i en lleis estatals especials, com la Llei 13/2005, de modificació del CC en matèria de dret a contreure matrimoni ("Llei del matrimoni homosexual"), la Llei 15/2005, de modificació del CC i la LEC en matèria de separació i divorci, o la Llei 14/2006, sobre Tècniques de Reproducció Humana Assistida (LTRHA).

El dret de família ha estat objecte de nombroses reformes d'ençà de la Constitució de 1978, entre les quals les més recents són l'admissió del matrimoni entre persones del mateix sexe, la simplificació dels processos de separació i divorci amb supressió de les causes i l'accés directe al divorci i, quant a la filiació, la possibilitat que dos homes o dues dones puguin adoptar conjuntament i, per al cas de dues dones, la possibilitat que es pugui determinar la filiació materna d'ambdues respecte dels fills concebuts per reproducció assistida i gestats per una d'elles.

L'assignatura s'inicia amb una introducció al concepte de família. El fet que ni la Constitució ni la llei no defineixin què cal entendre per família permet plantejar aquesta qüestió mitjançant l'estudi dels diversos models de relació paterno i materno-filial que, segons la legislació vigent, donen lloc a un vincle jurídic. La pertinença a una família s'articula a través de la filiació, que confereix parentiu i *status* familiar, amb efectes personals (nacionalitat, veïnatge civil, cognoms), familiars (drets i deures de família) i successoris (drets legítims i successió intestada).

Per tal d'explicar quins són els principis que regeixen la matèria es fa necessari distingir entre la regulació de les relacions familiars de contingut econòmic o patrimonial, regides pel principi d'autonomia privada, i les relacions familiars de contingut personal, en les quals aquesta autonomia es troba limitada per la llei, a fi d'atendre altres objectius d'interès públic com són, entre d'altres, la seguretat de l'estat civil i la protecció dels menors d'edat. En aquest àmbit, a més, els drets derivats de les relacions de família són irrenunciables, indisponibles, intransmissibles i imprescriptibles.

En aquesta lliçó introductòria és important reflexionar sobre la relació entre el tractament legal de la família i la Constitució, especialment pel que fa al dret a la igualtat, el dret a contreure matrimoni i també quant a la investigació de la paternitat, davant l'evolució constant de les formes de relació personal i familiar, dels desenvolupaments tècnics que permeten establir amb certesa gairebé absoluta l'existència d'una relació de filiació i també en relació amb la utilització de les tècniques de reproducció assistida.

Com a efecte principal de l'existència d'una relació de parentiu, s'estudia l'obligació legal d'aliments entre parents. L'alumne ha de conèixer la naturalesa jurídica d'aquesta obligació i el seu règim jurídic, així com els criteris de la jurisprudència quant al contingut i els límits d'aquesta obligació, especialment quan el creditor dels aliments és un fill major d'edat.

El següent bloc de contingut tracta del règim jurídic del matrimoni i de les relacions personals i patrimonials entre els cònjuges. S'estudia el matrimoni com a acte jurídic, que comprèn l'anàlisi de les diferents formes matrimonials admeses en el sistema matrimonial vigent a l'Estat, els requisits personals per a contreure matrimoni -obert, des de 2005, a les persones del mateix sexe- i el consentiment matrimonial. En relació amb aquest darrer aspecte es posa especial èmfasi en els vicis que poden afectar aquest consentiment i se n'estudien les repercussions en el vincle matrimonial i les seves conseqüències. Es tracten també els efectes legals derivats de l'incompliment de la promesa de matrimoni.

L'estudi dels efectes patrimonials s'inicia amb el règim primari -aplicable a tots els matrimonis amb independència del règim econòmic al qual estan sotmesos-, constituït per un conjunt de normes sobre organització dels poders domèstics, contribució a les despeses familiars i disponibilitat de l'habitatge familiar. L'estudi dels efectes patrimonials del matrimoni comprèn, en segon lloc, la regulació dels capítols matrimonials. A continuació correspon l'anàlisi detallada dels diferents règims econòmics matrimonials, amb una atenció especial al règim de separació de béns, que és el règim legal supletori previst en el dret civil català, i a la mesura de la compensació econòmica per raó de treball que pot tenir lloc en ocasió de l'extinció d'aquest règim per separació, divorci, nul·litat o mort d'un dels cònjuges. En aquest mateix tema s'estudia el règim opcional de participació en els guanys. El tema següent es dedica a l'estudi dels règims de comunitat vigents a l'Estat espanyol, fent una incidència especial en el règim opcional de la comunitat de béns del CCCat i al règim de societat de guanys legal en els territoris on és d'aplicació el Codi civil espanyol.

La filiació legalment determinada, que serà objecte d'estudi en els dos darrers temes del programa, comporta per regla general l'atribució de la potestat als progenitors fins que els fills assoleixen la majoria d'edat. En matèria de potestat parental cal conèixer el contingut personal i patrimonial de les responsabilitats parentals i la potestat, comprendre la distinció entre titularitat i exercici de la potestat i conèixer-ne el funcionament, tant en situacions de convivència entre els progenitors com en situacions de crisi familiar. És precisament en aquests casos que cal determinar de quina manera s'organitza la gestió dels interessos dels fills, cosa que comporta, d'una banda, la decisió sobre l'exercici de la potestat i, de l'altra, sobre la guarda dels fills. Una novetat introduïda pel Llibre segon del CCCat és el reconeixement de la posició del cònjuge o convivent en parella estable del progenitor. L'estudi de la potestat comprèn també el de la resposta legal a l'incompliment dels deures que configuren aquesta institució, concretament, la privació de la potestat. Cal que l'estudiant conegui els supòsits que hi poden donar lloc, com també els seus principals efectes.

Quant a la crisi matrimonial, es tracten les diferents situacions jurídiques que són la separació matrimonial, que suposa el manteniment del vincle, i la seva dissolució mitjançant el divorci i la declaració de nul·litat. En aquest tema es fa una menció especial en la mediació familiar com a mètode alternatiu de resolució de conflictes. Es posa una atenció especial en els diferents instruments que l'autonomia privada posa a l'abast de les parts per a la regulació dels efectes de la ruptura, que en funció del moment en què s'exerceixi aquesta autonomia són el conveni regulador, els pactes en previsió de la ruptura matrimonial i els pactes de separació amistosa. En aquest punt es distingeix segons els efectes de la crisi matrimonial tinguin un abast personal o patrimonial. En l'àmbit personal es posa una incidència especial en les mesures que afecten els fills comuns, sobretot quan aquests són menors d'edat. En concret, s'estudia la guarda, respecte de la qual el Llibre segon del CCCat, recollint la jurisprudència dels tribunals catalans, preveu, com a principi preferent, que els progenitors puguin compartir-la; els drets de relació personal; i el pla de parentalitat com a instrument dels progenitors per concretar aquests efectes d'acord amb la situació concreta de la família. En l'àmbit patrimonial es distingeix segons es tracti dels aliments als fills menors i, en determinades circumstàncies, també majors d'edat, la prestació compensatòria al cònjuge més perjudicat econòmicament per la ruptura i els requisits legals per al seu reconeixement, i a les regles per a l'atribució i distribució de l'ús de l'habitatge familiar, que el Llibre segon del CCCat ha perfeccionat substancialment.

El tractament jurídic de les parelles estables, que el Llibre segon del CCCat ha unificat per a les parelles heterosexuales i homosexuals, és l'objecte del següent tema del programa. L'alumne ha de formar el seu criteri sobre la resposta que la llei ha donat a aquesta forma de relació personal, en contrast amb les lleis d'altres comunitats autònomes i també en relació amb els criteris de la jurisprudència en la resta de territoris. Junt amb les modalitats de constitució en dret civil català, se n'estudien els efectes durant la convivència -substancialment limitats pel Llibre segon del CCCat- i un cop produït el trencament, amb especial incidència a la prestació alimentària, que s'ha de distingir de la prestació compensatòria per al cas de crisi matrimonial; a la compensació econòmica per raó de treball; i a les regles particulars d'atribució i distribució de l'ús de l'habitatge familiar.

Els dos darrers temes, dedicats a l'estudi de la filiació, es divideixen en dos blocs que presenten, d'una banda, la filiació per naturalesa i, de l'altra, la derivada de reproducció assistida i l'adoptiva.

La determinació jurídica de la filiació per naturalesa es produeix habitualment fora de judici, per virtut de mecanismes diferents en funció de si es tracta de filiació paterna o materna i de si la filiació és o no matrimonial. La seva determinació judicial és conseqüència de l'exercici de les accions de reclamació i d'impugnació, sotmeses a un règim jurídic diferent en funció del caràcter matrimonial o no matrimonial de la filiació, amb normes diferents quant a la legitimació i terminis per a exercir-les. Es tracta d'una matèria regida pel principi de veritat biològica, per bé que aquest fonament no sempre és decisiu, atès que la llei facilita l'establiment de vincles de filiació en relacions matrimonials o de convivència (per exemple, mitjançant la presumpció de paternitat matrimonial) i protegeix aquests vincles posant obstacles a la seva impugnació, de manera que la veritat biològica arriba a quedar en un pla secundari. La llei permet esbrinar-la i imposar-la front d'una filiació inexacta, però de forma limitada en atenció al respecte que mereix l'exercici efectiu de funcions parentals o a la protecció de la pau familiar.

També s'estudien les particularitats de la determinació de la filiació en els supòsits en què la concepció té lloc per mitjà de reproducció assistida, regida per principis diferents que la filiació per naturalesa. En aquesta matèria es tracta la qüestió de l'atribució de la paternitat en cas que la fecundació assistida de la dona es realitzi després de la mort del marit (o parella) de la mare, la determinació de la filiació en els casos d'homoparentalitat (doble maternitat) i el tractament legal de la maternitat subrogada. Tot plegat permet induir a l'estudiant a reflexionar sobre l'existència d'un dret a la reproducció i d'un dret a la investigació de la filiació.

L'estudi de la filiació per adopció s'inicia amb referències al sistema de protecció de menors desemparats i dels diferents tipus d'acolliment, atès que el Llibre segon del CCCat regula l'adopció com a institució per a la protecció de menors desemparats. Tot i això, cal tractar també altres supòsits d'adopció, com són l'adopció de menors emancipats i de majors d'edat, l'adopció de parents i l'adopció del fill del cònjuge o convivent en parella estable.

El Dret de família és fonamental per l'estudi de l'assignatura de Dret de Successions (4rt curs), atès que els drets successoris de la persona estan lligats sovint a la seva relació de parentiu o a la condició de cònjuge o parella estable del causant.

III. PREREQUISITS I ORIENTACIONS PRÈVIES

Per al correcte seguiment de l'assignatura es pressuposa el coneixement de les categories conceptuals i de les institucions explicades a Fonaments del Dret Privat i de l'Empresa (1r curs), Contractes (2n curs) i Propietat i Drets Reals (2n curs).

IV. COMPETÈNCIES A DESENVOLUPAR

1. Competències generals o transversals

- Capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Capacitat per resoldre problemes.
- Motivació de raonament crític.
- Comunicació oral i escrita.
- Argumentació jurídica.
- Recerca de fonts jurídiques.

2. Competències específiques

- Capacitat per valorar la importància del Dret com a sistema regulador de les relacions socials.
- Capacitat per a l'ús de les diferents fonts jurídiques.
- Capacitat per reconèixer i expressar els coneixements bàsics per a l'argumentació jurídica.
- Capacitat per reconèixer les principals institucions de Dret públic i privat.
- Capacitat per a sintetitzar el contingut de les normes i la jurisprudència sobre dret de família.

V. OBJECTIUS D'APRENENTATGE

En acabar l'aprenentatge, l'estudiant ha d'aconseguir els següents objectius:

- Ús, consulta i aplicació de les fonts jurídiques legals, jurisprudencials i doctrinals.
- Identificació i interrelació entre les institucions jurídiques objecte d'estudi.
- Resolució de supòsits pràctics on aplicar el conjunt normatiu i la jurisprudència objecte d'estudi.
- Comprensió de la transcendència jurídica, social i econòmica del conjunt de la matèria.
- Assoliment d'una visió crítica sobre el conjunt de la matèria.

VI. AVALUACIÓ DE L'APRENTATGE

1. Sistema d'avaluació

L'avaluació de l'aprenentatge es realitzarà mitjançant un procés d'avaluació contínua i un examen al final del trimestre.

El contingut i valor de les tres fases de l'avaluació és el següent:

Avaluació continuada	Lliurament de 3 activitats i participació en els seminaris	25% (activitats) + 5% (participació)
Examen final	Test i preguntes per desenvolupar	70%

L'**avaluació continuada** consistirà en la realització de tres activitats programades que es resoldran en cadascun dels tres seminaris de l'assignatura. Abans de la sessió de subgrup, els estudiants rebran els enunciats de les activitats, que es resoldran a classe però que s'hauran lliurat prèviament dins de la data prefixada. No s'admetran els exercicis lliurats de forma diferent a la fixada ni en data posterior a la indicada. Les tres activitats representaran el 25% de la nota final. En les sessions de subgrup, l'alumne haurà de ser capaç de respondre a les preguntes, teòriques o pràctiques relatives al cas i la matèria corresponent a cada sessió. Les intervencions dels estudiants permetran al professor avaluar la seva expressió oral i les capacitats d'anàlisi i síntesi (5%). Els estudiants d'intercanvi (programa Erasmus i d'altres) podran optar per seguir l'avaluació continuada comunicant-ho al seu professor de pràctiques a l'inici del trimestre i lliurant els exercicis en la forma i dins dels terminis establerts.

L'**examen final** consistirà, primer, en un test i, segon, en la resposta de dues preguntes de desenvolupament sobre els temes que es proposin. L'examen tindrà un valor del 70% de la nota final, que s'obtindrà a partir del càlcul de la mitjana entre el test (30%) i les preguntes de desenvolupament (40%). En el test, les preguntes correctes sumaran 1 punt, les respostes en blanc valdran 0 punts, i les incorrectes restaran 0,25. El test és eliminatori: cal obtenir una nota mínima de 4 per a poder corregir l'altra part de l'examen.

En els temes de desenvolupament es valorarà l'assoliment dels coneixements bàsics de l'assignatura i la capacitat d'anàlisi, síntesi i de relació, així com d'expressió escrita. Cada pregunta de desenvolupament tindrà el mateix valor. L'examen contindrà un exercici pràctic, amb valor del 30% del total de la nota, dirigit només als alumnes que hagin optat per no seguir l'avaluació continuada per realitzar una estada d'intercanvi (programa Erasmus i d'altres).

El temps estimat de realització de les dues proves que componen l'examen final és de 2 hores. Els alumnes que hagin de realitzar el cas pràctic disposaran de 45 minuts addicionals a la fi de l'examen.

2. Condicions per concórrer a la recuperació

Podran concórrer al procés de recuperació tots els estudiants que, havent participat a almenys el 50% de les activitats d'avaluació continuada i havent-se presentat a l'examen final de l'assignatura, hagin obtingut la qualificació final de suspens en l'avaluació trimestral. Els estudiants només podran recuperar aquella o aquelles activitats en les quals hagin obtingut una qualificació inferior a 5, ja es tracti de l'avaluació continuada, de l'examen o d'ambdós. Els estudiants que no es van presentar a l'examen de juny per trobar-se d'estada d'intercanvi (Erasmus i altres programes de mobilitat) podran concórrer a la recuperació malgrat no haver-se presentat a l'examen final. Aquests estudiants no podran recuperar l'avaluació continuada si van optar per seguir-la i no van participar al mínim d'activitats requerides o van obtenir una qualificació superior a 5.

L'examen de recuperació, que tindrà lloc entre el 15 i 26 de juliol, en data de la qual s'informarà oportunament, tindrà el mateix format que el de la convocatòria de juny. La valoració serà la mateixa que la de l'examen de juny.

Els alumnes que puguin concórrer al procés de recuperació de l'avaluació continuada podran resoldre un exercici pràctic, amb valor del 30% de la nota final.

En el cas de suspendre l'assignatura a la convocatòria de juny, la nota de l'avaluació continuada només es podrà tenir en compte en la següent convocatòria de recuperació.

VII. CONTINGUTS

1. El dret de família i les relacions de parentiu

- 1.1. La transcendència jurídica de la família i la seva plasmació constitucional. Les noves formes de família.
- 1.2. Principis rectors del dret de família. Ordre públic i autonomia de la voluntat.
- 1.3. Les relacions de parentiu. L'obligació d'aliments: contingut dels aliments; persones amb dret a aliments i obligades a prestar-los; quantia; prestació d'aliments per tercers.

2. El matrimoni i la seva celebració

- 2.1. El sistema matrimonial espanyol.
- 2.2. La capacitat per a contreure matrimoni. Impediments i dispensa.
- 2.3. La promesa de matrimoni: efectes.
- 2.4. El consentiment matrimonial. Vicis del consentiment.
- 2.5. L'expedient matrimonial. Formes de celebració del matrimoni.

3. Els efectes patrimonials del matrimoni: règim econòmic primari i capítols matrimonials

- 3.1. El règim de les despeses familiars.
- 3.2. El règim de l'habitatge familiar.
- 3.3. La protecció dels creditors dels cònjuges.
- 3.4. Els capítols matrimonials: Contingut. Requisits. Modificació. Ineficàcia. Publicitat.
- 3.5. Les adquisicions oneroses amb pacte de supervivència: règim dels béns; embargament; extinció.
- 3.6. Els drets viduals familiars.

4. Els règims de separació de béns i de participació en els guanys

- 4.1. La separació de béns. Determinació de les masses patrimonials: presumpcions. Les titularitats dubtoses. La compensació econòmica per raó de treball.
- 4.2. El règim de participació en els guanys.

5. El règim de comunitat de béns en el Codi civil de Catalunya i la societat de guanys en el Codi civil espanyol

- 5.1. Béns comuns i béns privatis. Càrregues i obligacions del patrimoni comú.
- 5.2. Gestió i administració. La responsabilitat davant tercers.
- 5.3. Dissolució i liquidació.

6. La potestat parental

- 6.1. La potestat parental. Contingut.
- 6.2. Titularitat i exercici. Modalitats d'exercici.
- 6.3. Posició del cònjuge o convivent en parella estable del progenitor.
- 6.4. Suspensió, privació i extinció de la potestat.
- 6.5. Pròrroga i rehabilitació de la potestat.

7. La crisi familiar (1): nul·litat matrimonial, separació i divorci

- 7.1. La nul·litat del matrimoni: causes. L'acció de nul·litat. La convalidació del matrimoni nul.
- 7.2. La separació matrimonial i el divorci. Separació i divorci contenciós i de mutu acord. El conveni regulador. La mediació familiar.
- 7.3. Els pactes en previsió de la ruptura matrimonial. Els pactes de separació amistosa.

8. La crisi familiar (2): efectes personals

- 8.1. Exercici de la guarda. Guarda compartida i guarda exclusiva.
- 8.2. Els drets de relació personal.
- 8.3. El pla de parentalitat.

9. La crisi familiar (3): efectes patrimonials

- 9.1. Els aliments als fills en les crisis matrimonials. Aliments dels fills majors d'edat.
- 9.2. La prestació compensatòria. Pressupòsits i modalitats d'atribució.
- 9.3. L'atribució i distribució de l'ús de l'habitatge familiar.

10. Parelles estables

- 10.1. Modalitats de convivència al marge del matrimoni. Les parelles estables: requisits personals i modalitats de constitució.
- 10.2. Efectes de la convivència en règim de parella estable. Trencament de la convivència: causes de dissolució i efectes.

11. La filiació per naturalesa

11.1. Concepte i classes: filiació matrimonial i filiació no matrimonial.

11.2. La determinació legal: la presumpció de paternitat. El reconeixement. L'expedient registral. La determinació de la maternitat.

11.3. La determinació judicial: règim de les accions de filiació. Reclamació i impugnació de la filiació.

11.4. Efectes de la determinació de la filiació.

12. La filiació derivada de reproducció assistida i per adopció

12.1. Les tècniques de reproducció assistida: règim del seu ús. Determinació de la filiació derivada de tècniques de reproducció assistida.

12.2. L'adopció. Capacitat i prohibicions.

12.3. Constitució de l'adopció. Procediment. Règim de consentiments, assentiments i audiències.

12.4. L'extinció de l'adopció.

VIII. METODOLOGIA D'APRENENTATGE

1. Tipologia

a) Treball presencial

El treball presencial se centra en l'assistència i el seguiment de les sessions de grup i la participació activa en les sessions de subgrup.

b) Hores de treball no presencial dirigit

El treball dirigit a les activitats en subgrup consisteix bàsicament en la lectura dels materials seleccionats per a cada sessió (legislació, sentències, manuals, articles de revista) i en la realització dels treballs per escrit que hauran de ser lliurats i, segons l'organització de cada sessió, defensats oralment durant la realització de les sessions. També comprèn la resposta a les preguntes orals del professor i el seguiment de les intervencions dels altres estudiants.

Els treballs seran formulats amb antelació i posats a disposició dels estudiants mitjançant l'aula global. La realització de les pràctiques implica la realització de les lectures recomanades pels professors.

c) Hores de treball no presencial autònom

La lectura de textos de referència, siguin manuals o textos legals, és fonamental pel coneixement de l'assignatura i la consolidació dels objectius conceptuals.

2. Volum de treball

Crèdits ECTS: 4

Volum total de treball de l'estudiant: 100 hores (25 hores per crèdit ECTS).

Distribució del volum de treball de cada estudiant:

a) *Hores de treball presencial*

24 hores de participació en classe teòrica de grup.

6 hores de participació en activitats en subgrup.

1 hora de tutoria individual.

2 hores per a la prova final.

b) *Hores de treball dirigit*

23 hores d'activitats programades prèvies i posteriors a les classes de grup (inclou lectures manual)

19 hores d'activitats programades prèvies i posteriors a les activitats en subgrup.

c) *Hores de treball autònom*

1 hora de lectura del Pla Docent

24 hores d'estudi personal.

IX. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Bibliografia bàsica

*Dret civil català**

BADOSA COLL, F. (Coord.). *Manual de dret civil català*. Madrid, Marcial Pons, 2003.

PUIG FERRIOL, L. / ROCA TRIAS, E. *Institucions del dret civil de Catalunya*. Vol. II. Dret de la persona. *Dret de família*. 6a ed. València, Tirant lo Blanch, 2005.

GETE-ALONSO, M.C. / YSAS, M. / SOLÉ, J., *Derecho de familia vigente en Cataluña*. 2a ed. València, Tirant lo Blanch, 2010.

GETE-ALONSO, M.C. / NAVAS NAVARRO, S. / SOLÉ RESINA, J. / YSÀS SOLANES, M., *Nociones de derecho civil vigente en Cataluña*. 3a ed. València, Tirant lo Blanch, 2011.

* La novetat del Llibre segon del CCCat fa recomanable l'estudi de l'assignatura combinant els textos legals vigents i els materials de classe amb alguna de les obres que s'enumeren en aquest apartat, tenint sempre en compte durant l'estudi si són anteriors o posteriors a l'entrada en vigor del Llibre segon.

LUCAS ESTEVE, A. (Dir.), *Dret Civil Català Volum II. Persona i Família*, J.M. Bosch Editor, Barcelona, 2012.

Dret civil espanyol

ALBALADEJO, M. *Curso de derecho civil*. Vol. IV. *Derecho de familia*. Madrid, Edisofer, 2008.

DÍEZ-PICAZO, G. (Coord.), *Derecho de familia*, Madrid, Civitas, 2012.

DÍEZ-PICAZO, L. / GULLÓN, A. *Sistema de derecho civil*. Vol. IV (T.I). *Derecho de familia*. 10a ed. Madrid, Tecnos, 2012.

LACRUZ BERDEJO, J. L. *et al. Elementos de derecho civil*, IV. *Familia*, 3a ed. Madrid, Dykinson, 2008.

LASARTE ÁLVAREZ, C., *Principios de Derecho civil*, VI. *Derecho de familia*, 10a ed. Madrid, Marcial Pons, 2011.

2. Bibliografia complementària

BARRADA ORELLANA, R. / GARRIDO MELERO, M. / NASARRE AZNAR, S. (Coord.), *El nuevo Derecho de la persona y de la familia. Libro segundo del Código Civil de Cataluña*, Barcelona, Bosch, 2011.

DELGADO DE MIGUEL, J.F. (Coord. gral.) *Instituciones de derecho privado*, Tom 4, vols. 1 i 2. Madrid, Consejo General del Notariado, Civitas, 2001.

EGEA FERNÁNDEZ, J. / FERRER RIBA, J., *Codi civil de Catalunya i legislació complementària (amb notes de concordança i jurisprudència)*, 14a ed., Barcelona, Flor del Viento Ediciones, 2011.

EGEA, J. / FERRER, J. (Dir.) / LAMARCA, A. / RUISÁNCHEZ, C. (Coord.). *Comentaris al Codi de família, a la Llei d'unions estables de parella i a la Llei de situacions convivencials d'ajuda mútua*, Madrid, Tecnos, 2000.

GIMENO Y GÓMEZ-LAFUENTE, J.L. / RAJOY BREY, E. (Coord.), *Regímenes económico-matrimoniales y sucesiones: derecho común, foral y especial* (2 vols.), Centro de Estudios Registrales de Aragón, Cizur Menor (Navarra), Thomson-Civitas, 2008.

ROCA TRÍAS, E. (Coord.) / ORTUÑO MUÑOZ, P. (Coord.), *Persona y Familia. Libro Segundo del Código Civil de Cataluña*, Las Rozas, Sepín, 2011.

YZQUIERDO TOLSADA, M. / CUENA CASAS, M. (Dir.), *Tratado de Derecho de Familia*, 8 vol., Madrid, Civitas, 2011.

X. RECURSOS DIDÀCTICS

- *InDret* (www.indret.com): revista electrònica trimestral dedicada a l'anàlisi del dret, editada per l'Àrea de Dret civil de la Universitat Pompeu Fabra, i dirigida a investigadors, professionals del dret i estudiants avançats.
- Norm@ Civil (<http://civil.udg.es/normacivil/>): projecte realitzat per l'Àrea de Dret civil de la Universitat de Girona que permet accedir a les darreres novetats en matèria de dret civil, a la legislació civil catalana i estatal actualitzada, i a la jurisprudència del TSJC.